

*Діана Гевелюк,
студентка 1-го курсу ОС «Магістр»
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник - к.політ.н., доцент Т.М. Краснопольська
Національний університет «Одеська юридична академія»

НАТО В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

На протязі останніх років ми є свідками динамічних змін в системі міжнародної безпеки, що викликано з загостренням конфліктів в різних регіонах світу, пандемією COVID-19, міграційною кризою, викликаною військовим положенням в Україні та ін.

НАТО стикається з найскладнішою обстановкою в галузі безпеки з часу закінчення Холодної війни. Втручання РФ в Україну ставить під загрозу європейську безпеку, а тероризм, як і раніше, є викликом глобальної безпеки та загрозою стабільності. У той же час піднесення Китаю змінює глобальний баланс сил, що має наслідки для безпеки, цінностей та способу життя Альянсу. Зростання глобальної невизначеності, складніші та руйнівні кібер- та гібридні загрози, а також стрімкі технологічні зміни істотно впливають на Альянс.

Військова агресія РФ проти України підірвала мир у Європі та несе за собою безмірні людські страждання та руйнування. Це найсерйозніша загроза євроатлантичній безпеці та заснованому на правилах міжнародного порядку за останні десятиліття. На півдні обстановка в галузі безпеки на Близькому Сході та в Африці погіршується через поєднання ряду факторів, що призводять до загибелі людей, викликають великомасштабні міграційні потоки та провокують терористичні напади в країнах НАТО та інших регіонах.

Найважливішою та неперевершеною метою НАТО є гарантія свободи та безпеки всіх її держав-членів політичними та військовими засобами. Колективна оборона займає центральне місце в Альянсі, як це передбачено у статті 5 Вашингтонського договору. Найголовнішим обов'язком НАТО є захист

та оборона території та населення країн-членів від нападів у світі, де мир і безпека не можуть сприйматися як щось само собою зрозуміле.

Стимування є одним з основних елементів загальної стратегії НАТО, спрямованої на запобігання конфліктам і війнам, захист держав-членів, збереження свободи прийняття рішень та дій, а також підтримання принципів та цінностей, які обстоює НАТО: свобода особистості, демократія, права людини та верховенство права. Вільні товариства та заснований на правилах міжнародний порядок мають бути підкріплені надійною трансатлантичною обороною.

Здатність НАТО до стимування та оборони забезпечується належним поєднанням ядерних і звичайних сил і засобів, а також сил і засобів протиракетної оборони, які доповнюють один одного, і підкріплюється різноманітними цивільними та військовими ресурсами для підтримки цих сил та засобів та потенціалу у більш широкому розумінні. НАТО також зберігає свободу дій та гнучкість для реагування на повний спектр викликів за допомогою належного та індивідуального підходу.

НАТО прореагувала на кризу, викликану COVID-19, захищаючи особовий склад збройних сил, сприяючи перекиданню повітря критично важливих предметів медичного призначення та використовуючи ресурси для здійснення інноваційних заходів реагування. Збройні сили союзників підтримали цивільні зусилля за допомогою матеріально-технічного забезпечення та планування, польових шпиталів та госпітальних суден, транспортування пацієнтів, репатріації громадян з-за кордону, дезінфекції у громадських місцях та пунктах перетину кордонів. Ці зусилля допомогли підвищити стійкість союзників, тоді як оперативна готовність Альянсу залишилася незмінною. Уроки з досвіду боротьби союзників з пандемією важливі для того, щоб Альянс продовжував протидіяти гібридній діяльності, а також майбутнім викликам, націленим на громадянські суспільства держав-членів.

В сучасних умовах найбільший виклик, який постав перед Північноатлантичним Альянсом – система безпеки НАТО на прикладі стримування агресивних намірів Росії має продемонструвати свою ефективність і спроможність, при цьому безпосередньо не беручи участі у протистоянні з РФ.

В іншому випадку, якщо Росія таки вдасться до перемоги над Україною, буде означати цілковиту нездатність НАТО стримувати загарбницьку політику Кремля на європейському континенті – особливо серед країн колишнього соцтабору. Якщо згадати історію та порівняти амбіції нинішнього путінського режиму, вплив Росії може поширитися далеко за межі незалежних держав, які до 1991 року входили до складу СРСР.

Про таку геополітичну ситуацію дедалі частіше говорять американські політики, наголошуючи на тому, що і державам-союзникам США, і НАТО потрібно чітко усвідомити реальні цілі РФ – зруйнувати архітектуру європейської безпеки, що існувала після Гельсінських угод 1975 року. На жаль, серед європейських держав-учасниць Альянсу немає єдиної позиції стосовно можливої нової повномасштабної агресії Росії проти України.

Наприклад, президент Хорватії Зоран Міланович заявив, що Україні не місце в НАТО, а Загреб, у війні з сторони Росії щодо України, максимально дистанціюється від цих подій. Цікаво, що серед політиків балканських держав чи не найбільше прихильників путінського режиму. Проте навіть серед найближчих сусідів України – наприклад, Румунії та Угорщини, також поки що перемагають настрої щодо небажання бачити нашу державу серед країн-учасниць Альянсу. І навіть нещодавня негативна реакція з боку МЗС Румунії та Болгарії щодо вимоги Росії вивести сили НАТО зі своєї території, навряд чи будуть означати зміну вектору стосовно ставлення до можливого членства України в Альянсі.

Список використаних джерел:

1. Президент Хорватії заявив, що Україні не місце в НАТО, і назвав Революцію гідності переворотом. Українська правда. 25 січня 2022 URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/01/25/7321640/>